

о. Олег Чупа, сповідник ДДС

Знайомий священник розповідав мені, як зустрівся якимось зі своїм однокласником. Шкільні роки давно вже проминули, кожен обрав свій шлях у житті. Як це буває, при зустрічі зі другом-священником люди ставлять багато питань духовного плану, які коли-не-коли зринають у голові.

– От не розумію, навіщо ходити до церкви, до сповіді, молитися? Я, наприклад, маю особистого психолога. Приходжу у його приймальню, коли маю потребу, вмощуюсь зручно у фотелі і «виливаю» душу – розповідаю все, що мене непокоїть. Він уважно вислуховує, ставить запитання, робить висновки і дає поради, – сказав чоловік до однокласника-священника. Священник на мить замислився і відповів:

– Сповідь передусім провадить тебе до Христа, а психолог допомагає тобі лише зрозуміти себе самого.

Ще два десятиліття тому люди, що були виховані в традиційному християнському середовищі, дивувались росту в українському суспільстві попиту на психологів і психотерапевтів. Сьогодні ж бачимо протилежне. Молодші покоління все частіше з подивом запитують: навіщо ходити до Церкви, сповідатись, молитись, постити, якщо біль душі можна зняти візитом до психолога?

80-літній данський психіатр Герард фон ден Ардвег, роздумуючи над станом сучасної психіатрії, наводить слова св. Хосемарії Ескриви (1902-1975): «Скільки неврозів та істерій можна було б уникнути, якщо б людей вчили провадити справжнє християнське життя згідно з вченням Католицької Церкви: любити Бога і приймати негаразди як благословення з Його рук!». Ардвег твердить, що після багатьох років психіатричної практики може лише підтвердити слушність слів святого. «За цей період часу я спостерігав за розвитком цілого промислу психіатрії, але, за винятком кількох перспективних ідей і шкіл психіатрії, їх ефективність виявилась дуже слабкою», – запевняє данець. Врешті він доходить висновку, що неврози, подружні конфлікти, депресії, узалежнення, сексуальні злочини не зникають, якщо пацієнт не зважується

провадити моральне життя. Тому Ардвек вважає безвартісними ті психологічні методи, які не наближають людину до засад моралі. Отож психотерапевти, які є практикуючими християнами, надавши клієнту необхідну професійну допомогу, в кінцевому результаті, стараються привести його до дверей Церкви – шпиталю Лікаря душ і тілес.

У чому ж суттєва різниця між таїнством сповіді та візитом до психолога, між священником і психологом чи психотерапевтом? Адже, на перший погляд, одне розглядається як традиційне або навіть старомодне, а інше – як сучасне, модне, тому й ефективніше.

Через таїнство сповіді й Пресвятої Євхаристії Бог безпосередньо діє на людину: відпускає гріхи, лікує завдані ними рани, освячує, наповнює Своєю силою. Саме завдяки отриманій у таїнствах невидимій Божій благодаті людина почувається духовно здоровою. Безумовно, окрім гріхів на сповідь християнин приносить і свій душевний біль – різного роду життєві проблеми. Сповідник, даючи пораду, послуговується насамперед Словом Божим, що міститься в Біблії, а також багатовіковим досвідом Церкви, скринєю якого є твори Святих Отців. А це провадить людину далеко поза межі звичайного життєвого досвіду. О. Марко Іван Рупнік, директор центру «Алетті» в Римі, у книзі «У полум'ї неопалимої купини» пише, що в такий спосіб навіть різного роду душевні рани і травми (причиною яких є чужий гріх чи незалежні від нас обставини) людина починає сприймати у світлі страждань Ісуса. Кінцева мета, до якої провадить благодать таїнства сповіді і поради священника, – це покаєння, переміна життя, викорінення пристрастей, розвиток чеснот, поглиблення спілкування з Богом, а, врешті-решт, вічне життя з Ним.

Якщо центром духовного життя, двері якого відкривають нам святі таїнства, є Бог, то центром психотерапевтичних методів є людина та її життя. Психолог, спираючись на методіку певної школи психології, намагається відновити внутрішній баланс людини. Корінь людських проблем він вбачає головно в травматичному досвіді минулого або нереалізованих бажаннях, що залягли в потаємних місцях підсвідомості. Пресинг думок та емоцій, від якого може потерпати людина, психологія трактує виключно на людському рівні. Натомість Біблія і досвід святих пригадують нам, що за цими невидимими бурями може стояти світ демонічний. На відміну від таїнства сповіді, яке відбілює душу від гріхів, візит до приймальної психолога – це звичайна розмова, під час якої за допомогою запитань і слухання людині допомагають зрозуміти свою проблему і навчитись давати собі з нею раду. Оскільки в ході таких бесід мимоволі заторкуються питання світогляду людини, якщо вже й виникла потреба звертатись до психотерапевта чи психолога, найкраще обирати особу, яка є практикуючим християнином.

Сповідь передбачає велику духовну працю: пригадування і визнання гріхів, прийняття відповідальності за них, роздуму над тим, як направити своє життя. Цей труд Святі Отці називають по-різному: невидима боротьба, подвиг, аскеза. Самі ці назви підкреслюють, що доведеться «закотити рукави» і працювати, часу «лежати на фотелі» не буде. Тому треба остерігатись, щоб не перетворити сповідь на буденну бесіду: «А той мені таке зробив..., а та мені таке сказала..., а та влада..., а нема в житті правди..., а хто без гріха?...». Найбільш оптимістичним результатом такої сповіді стануть слова:

«Виговорився і стало легше!». Більшого годі сподіватись. За таке ставлення до покаєння св. Іван Хреститель картав фарисеїв: «Гадюче поріддя! Хто вас навчив тікати від наступаючого гніву? Принесіть же плід, гідний покаєння» (Мт 3, 7-8).

Після цих роздумів не хотілося б, щоб у читача склалося враження, що психотерапія чи психологія є чимось зайвим, шкідливим або неефективним. Мені доводилося зустрічати психологів і психотерапевтів з числа дружин священників і черниць. Якось у Австрії я мав

нагоду познайомитись зі священиком, який провадив психотерапевтичну практику з ліцензією на виписування медикаментів. Втім саме психологи-християни можуть підтвердити те, що віруюча людина набагато легше долає різноманітні психологічні труднощі, болі, травми, адже вручає себе насамперед у руки Божі, тому міцно стоїть на ногах навіть у найскрутніші моменти життя.

Наостанок розповім історію, яку нещодавно почув від о. Михаїла Пастуха, віце-ректора Тернопільської духовної семінарії. У 1982 р., коли він вирушав на військову службу, старенька його односельчанка, Василина Сендавська, порадила йому щодня молитися до Пресвятої Богородиці, прославленої у Зарваницькій чудотворній іконі. Разом із порадою бабуся розповіла, як зцілилась під час прощі до цієї святині. Горе в сім'ю прийшло під час Другої світової війни, на якій загинув її чоловік. У короткому часі померло її найменше дитя, а з цим горем на серце каменем ліг тяжкий смуток, який день за днем висушував жінку і тілесно, і душевно. Мабуть, сьогодні це назвали б депресією. За порадою знайомих Василина вирушила пішки в Зарваницю (близько 150 км), де приступила до сповіді й Святого Причастя. За її словами, після прийняття Святих Тайн вона пережила велику духовну радість. А на зворотньому шляху усвідомила, що незрозумілого тягаря більше на серці немає.Â

о. Олег ЧУПА. Сповідальниця і психологічна порадня // СЛОВО № 2 (70) 2017